

Erdőgondozás Magyarországon – állami segítséggel!

(Gondolatok Jávor Benedek – Gálbidy László: „Erdőrontás Magyarországon állami segítséggel?” címmel, az Erdészeti Lapok 2006. májusi számában, a FERN februári közlésének ismertetéseként megjelent tanulmányához)

A Védegylet képviselő szerzőpáros tanulmánya határozott kritikával illeti a magyar erdők állapotát, az erdőgazdálkodás gyakorlatát, egyben az erdészeti és természetvédelmi hatóságok tevékenységét a jogszabályok betartásában. Erdeinket „súlyosan rontottnak”, „veszélyeztetettnek”, „fenyegetettnek” ítéli. A „gyengülő hivatalos és polgári ellenőrzés” mellett, a további erdőrontás ellen az ún. civilek erőfeszítéseinek összpontosítására szólít fel.

A szerzőknek az erdők iránt megnyilvánuló felelősség- és küldetésudata nyilvánvaló.

Kár, hogy egy ennyire közismert szervezet zászlajával a kezükben nem kívántak elszakadni a hasonló témájú írásokat jellemző populizmustól és az érvelés esetenként pontatlan adatgyűjtésre támaszkodó kliséitől. Azt sem tudom kizárni, hogy nem volt módjuk ellenőrizni a fordító munkáját, így a magyar nyelvű ismertetés nem kellő szabatossággal képezi le a szerzők angolul megfogalmazott gondolatait.

Két okból éreztem megszólítva magamat a tanulmányt megismerve: feladatkörömnél fogva, az állami erdővagyonkezelés vezető felelőseként, ennél is inkább tényekre alapozott, racionális gondolkodásra nevelt erdőmérnökként. Utóbbi minőségemben is kötelességemnek érzem, hogy markánsan árnyaljam a szerzők festette kedvezőtlen képet – ennek érdekében bemutatva néhány tény, adatsort és kevésbé közismert ágazati összefüggést.

Az EU – az egyes tagállamok adottságaiban meglévő különbségek miatt – nem hirdetett egységes erdészeti politikát. Az uniós erdőstratégia lényege az erdő javainak, szolgáltatásainak hasznosítása, a helyben élő lakosság számára legelőnyösebb, fenntartható módon. Van, ahol ez valóban csupán élőhelymegőrzést és turisztikai igénybevételt feltételez, de jellemzően és általánosan a cél a gazdálkodás – ami jelenthet fa-

anyagtermesztést, vagy Dél-Európában akár az erdei legeltetés lehetőségét is.

A hangsúlyosan kiemelt Natura 2000 program alapelve a tartamosan kezelt erdők esetében általában nem más, mint fenntartani, megőrizni az eddigi, kiemelt értéket eredményező gazdálkodási gyakorlatot.

Hazánk jelenlegi területén az erdő térfoglalása csak a történelem előtti időkben érthette el az említett 85%-ot. A szerzők a jelenlegi erdőszűkség (egyéb-ként pontatlanul megadott) adatait e fikcióval szembeállítva a magyar erdőügy problémáira céloznak.

Könnyű belátni, hogy nincs ilyen összefüggés: az erdőterület egykori csökkenését nem az erdészek okozták, a jelenkor gyarapodása viszont őket dicséri!

A „tipikus ültetvényfajok” elterjedésének, valamint tarvágás alkalmazásának értékelése is avval együtt lehet objektív, ha tudjuk, hogy erdeink több mint 25%-a nem erdőklímában, nem erdőtalajon tenyészik.

Valóban volt idő, amikor a természetes, mageredetű erdőfelújítás alig jellemezte a magyar gazdálkodói gyakorlatot. Az elmúlt másfél évtized vonatkozó adataiban is jelentős fejlődést mutat, az arány így változott (ÁESZ adatok): 1990. – 6%; 1995. – 10%; 2000. – 17%; 2005. (a Szerző szerint) – 22%. A hegyvidéken gazdálkodó állami erdészeti társaságok erdőfelújításaiban a természetes mageredet aránya meghaladja az 50%-ot, egyes helyeken a 80%-ot is eléri.

A szerzők szerint a védett természeti területen álló erdőkben – illetve azok egészén – „nagyüzemi fakitermelés” folyik, valamint az „erdőgazdálkodástól mentes” terület nagysága csupán az erdőrezervátumok meghatározó részére szorítkozik. Az állítással szemben örömmel adhatok tájékoztatást arról, hogy napjainkra – súlypontosan az állami erdészeti társaságoknál – a folyamatos erdőborítás elérését célzó üzemmódokban üzemtervezett erdők térfoglalása tízezer hektáros nagyságrendű. Egy fakitermelés attól nem válik feltétlenül „nagyüzemivé”, hogy a benne illetékes erdőgazdálkodó egy részvénytársaság! Ugyancsak több tízezer hektár a gyakorlati vágáskor és erdészeti beavatkozás nélkül, kvázi örökerdőként tervezett – a dolgozatban a megőrzés szempontjából legértékesebbnek ítélt – molyhostölgyes véderdők térfoglalása.

Érdemes említést tenni az erdei életközösségekben öröndetesen növekvő mennyiségben visszahagyott, fajok ezreinek otthont és táplálékot adó holtfa szerepéről is.

Ahol a puska az erdőgazdálkodó kezében van, egyre több helyen sikerül megteremteni azt a nagyvad-élőhely egyensúlyt is, aminek valóban meghatározó a jelentősége.

Téves a szerzők állítása, miszerint „a kitermelések az elmúlt években fokozódtak”.

A vonatkozó adatsor ezer bruttó m³-ben (ÁESZ adatok): 1990 – 7415 em³;

1995 – 6049 em³; 2000 – 7287 em³; 2003 – 7086 em³; 2005 – 7100 m³. Ennek tükrében, szívesen beszélgetnék velük a „nem igazán hatékony” hőerőművekben hasznosított, megújuló biomasszáról! Vitatható-e az energetikai faválaszték jelentősége a fosszilis energiahordozók részleges kiváltásában és az erdőbe visszaforgatható ágazati jövedelem gyarapításában?

A tanulmány szerint az állami erdőgazdálkodás „profitérdekektől vezérelt”. Ennek józan megítéléséhez érdemes ismerni a gazdálkodás bevételeihez mért valós eredményességét, ami átlagosan 2% alatti értéket mutat. Egy „valódi kapitalista” tulajdonos vélhetően nem érné be ennyivel. Ezt az alacsony jövedelmezőséget az erdőgazdasági társaságok úgy érik el, hogy közben a közjóléti eszközeik működtetése és szolgáltatásainak költsége 620 millió forinttal haladja meg a bevételeket! Azt se felejtjük el, hogy a természetvédelmi szolgáltatások is pénzbe kerülnek, és ezt a társaságok a saját költségeik kö-

zött viselik. Reményeim szerint ezek az állítások mindenki számára elgondolkodtatóak.

Ugyanez a tulajdonos (az ÁPV Zrt.) egyetlen fillért sem vont el a társaságaitól osztalék címén, eközben négy év alatt közel kétmilliárd forinttal kompenzálta a természeti károk hatásait, és 7 milliárd forint fejlesztési forrással emelte meg a jegyzett tőkéjüket. A támogatott fejlesztésekkel közcélok megvalósulását, a színvonalas erdővagyon-kezelés képességét segítette elő és elvárta, hogy a társaságok a megtérülésből származó többletjövedelmet is az erdőgazdálkodásba forgassák vissza. Akik nyitott szemmel járják az erdőt, lépten-nyomon találkozhatnak az állami társaságok ökoturisztikai beruházásainak eredményével.

Mondhatjuk erre, hogy erdőgondozás állami segítséggel? Szerintem igen!

A fentiek közül talán a legfontosabb: a színvonalas erdővagyon-kezelés képessége, aminek birtokában csak gazdaságilag stabil szervezet lehet. Ez hát a valós,

megalapozott célkitűzés, ami messze nem valódi „profitkényszer”, csupán annak igénye, hogy a megélhetésünket a piacról is biztosítani tudjuk. A kezelő önállósága, képessége a kiegyensúlyozott, kiszámítható, tervezhető működésre – ez az erdő érdeke, nem a mindenkori költségvetési helyzettől függő gazdasági bizonytalanság!

Higgyék el, nem tartunk a civil szervezetek kontrolljától. Nyilvános adatbázisaink nyitva állnak a tájékozódni kívánók előtt, szakmánk megismerésének, egyben természetesnek tartja a megkülönböztetett érdeklődést. Úgy gondolom, hogy szándékaink kölcsönösen az erdőügy jobbítására irányulnak – ezért megalapozott a remény, hogy nem a sajátban, hanem közös munkaasztalnál egyeztetve gondolatainkat, energiánkat hatékonyabban fordíthatjuk a valódi problémák megoldására.

Gémesi József

ügyvezető igazgatóhelyettes
ÁPV Zrt.

Többféle segítséggel...

Az „Erdőrontás Magyarországon állami segítséggel?” c. cikk társszerzőjeként, sok (további) kritikának elébe menve, az anyagnak az Erdészeti Lapok májusi számában megjelent változatához szeretnék pár gondolatot hozzáfűzni. Több erdész kolléga tette szóvá ugyanis (jogosan), hogy egy ilyen szövegnek vajon mi keresnivalója van az Erdészeti Lapokban, és ha van, a benne foglaltakat miért ilyen formában vetettük papírra? Nos:

1. A cikk eredeti megjelenési helyén (EU Forest Watch) európai civil szervezetek számára, rövid tájékoztatásul íródott – ebből adódik vázlatossága, sajátos szempontrendszere. A benne leírtak mellett természetesen más tények is említhetők lettek volna, melyeket az Erdészeti Lapok olvasói (e lap hasábjain) joggal hiányolhattak. Ilyen pl. az erdők jelenlegi állapotának történeti előzményei, az erdészszakma felelősségi körén kívül eső okok külön kiemelése stb.

2. A cikket azonban a tudtunk (és beleegyezésünk) nélkül fordították le (sajnos a szöveg mellett nem derül ki, hogy ki volt a fordító), és tették közzé. A fordítás sok helyen pontatlan, rossz szakki-fejezéseket használ (vö.: „bozóterdő” – „bokorerdő” helyett, „part menti erdő” –

„ligeterdő” helyett), ami a szerzőpáros hozzá nem értésének jeleként is értelmezhető. Nagyobb baj, hogy egyes mondatok jelentése is megváltozott (pl. a „Magyarország erdei, amelyek a rossz gazdálkodás miatt már amúgy is súlyosan rontottak és veszélyeztetettek...” az eredetiben úgy hangzik, hogy „Magyarország már eleve degradált, és a rossz gazdálkodás kockázatának kitett erdei...” A különbség nyilvánvaló: mi nem állítottuk, hogy a degradáltság oka feltétlenül a rossz gazdálkodás). Az eredeti szöveget igyekeztünk az erdészeti szakirodalomra támaszkodva elkészíteni, sajnos az irodalomjegyzék a magyar fordítás végéről lemaradt.

3. Szerzőtársam és a magam nevében (sok félreértést elkerülendő) szeretném kijelenteni: cikkünkben nem a hazai erdész társadalom egészének munkáját szándékoztunk kritizálni – csupán az erdők ökológiai állapotának és az erdőgazdálkodás jelenlegi szabályozásának visszasságait állítottuk fókuszba, különös tekintettel a védett erdők helyzetére. Meggyőződésünk, hogy az erdeink állapotának javítása elsősorban az erdészek jelenben és jövőben végzett munkájának lesz, lehet az eredménye.

Gálhidy László

Hozzászólás

Örülök, hogy a Gépesítési Szakosztály szép élménnyel gazdagodott a Pílii Park-erdőben látott Koller 501 típ. kötélpálya bemutatásával.

Az természetes, hogy a technika fejlődésével mind korszerűbb gépeket fejlesztenek ki, de ez nem jelenti azt, hogy elődeinket becsmérelni kellene. Gondolok itt elsősorban többek között a férjem, Zsilvölgyi László kötélpályáiról említett negatív jelzőkre.

Azt hiszem nem kell hangsúlyoznom, hogy a férjemnél többet kötélpályáról országunkban a közelmúltban erdőmérnök nem tudott, hiszen Ő nemcsak kifejlesztett, gyártott, de üzemeltette is gépeit évtizedekig.

A VKD 300/12 típ. kötélpályáról több külföldi és „nem irigy” magyar szakember is nagy elismeréssel szólt. A kötélpálya hidraulikus rendszerű, elektronikus vezérlésű volt és megfelelő körülmények között jó teljesítményt ért el. A gondot az egyre nehezebb gazdasági helyzet, a munka hiánya és a kötélpályázással kapcsolatos negatív hozzáállás jelentette.

Mindezt azért írtam le, mert aki ismer, jól tudja, hogy a férjem egyedül, egy primitív műhellyel, de teljes szívvel dolgozott egy életen át a kötélpályázás szolgálatában (régóta kötélpályái közül még ma is több dolgozik), így a cikkben említett jelzőket nem egészen helytállónak és egy nagytudású erdészemberrel szembeni kegyeltsértésnek tartom!

Zsilvölgyiné Juriss Éva